

**LATVIJAS IEDZĪVOTĀJU ATTIEKSME PRET
SEKSUĀLAJĀM MINORITĀTĒM:
GADA TENDENCES**

Pētījuma autors: **Viktors Makarovs**, Mg. pol.sc., Phd. cand., biedrība Dialogi.lv

Pētījuma koordinēja un finansēja biedrība Dialogi.lv

Dati: SKDS

Rīga, 2007

Ievads

Šis pētījums turpina biedrības *Dialogi.lv* projektu, kas tika iesākts ar 2006. gada vasarā prezentēto socioloģisko pētījumu „Iecietība pret seksuālajām minoritātēm: dimensijas un “temperatūra””¹. Pērnais pētījums pirmoreiz Latvijā sniedza samērā vispusīgu priekšstatu par Latvijas iedzīvotāju attieksmi pret homoseksuāliem cilvēkiem – gejiem un lesbietēm. 2006. gada pētījums liecināja, ka sabiedrības attieksme pret gejiem un lesbietēm, kaut arī tā ir neviendabīga un neviennozīmīga, kopumā ņemot ir neiecietīga un aizspriedumaina. Tas norādīja, ka izplatītās homofobiskās attieksmes Latvijā ir riska faktors ne tikai gejiem un lesbietēm, bet visai sabiedrībai. Šī iemesla dēļ, kā arī ņemot vērā aktīvās sabiedriskās un politiskās diskusijas ap šo jautājumu, ir nepieciešama turpmāka situācijas novērošana (monitorings). Tāpēc **2007. gada aprīlī** biedrība *Dialogi.lv* veica papildus datu vākšanu, lai novērtētu izmaiņas sabiedrības attieksmē salīdzinājumā ar pagājušo gadu. Pētījums tika veikts kā reprezentatīva Latvijas iedzīvotāju aptauja, kurā piedalījās 1054 respondenti. Datu vākšanu veica tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs SKDS.

Piezīme: aptaujā minētie procenti jāuztver kā aptuveni. Par nozīmīgām ir uzskatāmas atšķirības, kas pārsniedz $\pm 3\%$.

¹ Sk. <http://iecietaiba.lv/article.php?rub=4&id=1641&la=2>.

2007. gada pētījuma secinājumi īsumā

Iecietība pret homoseksuāliem cilvēkiem un homoseksualitāti Latvijā ir mazinājusies. Ir palielinājusies to iedzīvotāju daļa, kas nosoda gan homoseksuālus cilvēkus, gan homoseksuālas attiecības. Ir sarukusi iedzīvotāju daļa, kas pauž pilnīgi iecietīgu nostāju (nenosoda ne homoseksuālus cilvēkus, ne homoseksuālas attiecības) vai daļēji iecietīgu nostāju (nosoda homoseksuālas attiecības, bet ne homoseksuālus cilvēkus). Tikai puse (51 %) iedzīvotāju pauž pilnīgi vai daļēji iecietīgu nostāju pret gejiem un lesbietēm – par 11 % mazāk nekā 2006. gadā.

Vairākumam iedzīvotāju ir vairāk vai mazāk negatīva attieksme pret gejiem un lesbietēm kā cilvēkiem, un tā ir palikusi stabila gada laikā. Tāpat kā pirms gada, apmēram viens no pieciem iedzīvotājiem (21 %) homoseksuālus cilvēkus vērtē ārkārtīgi negatīvi, bet kopumā negatīvu novērtējumu pauž 61 %, kamēr neitrāli vai pozitīvi gejus un lesbietes novērtē mazāk kā 39 %.

Latvijas sabiedrībā nav vairākuma atbalsta ne stingrākai, ne liberālākai politikai attiecībā uz gejiem un lesbietēm. Trešdaļa respondentu (33 %) vēlētos nepiekāpīgāku attieksmi pret homoseksuāliem cilvēkiem, kamēr iecietīgāku attieksmi gribētu redzēt 18 %. Savukārt 28 % respondentu uzskata, ka sabiedrības attieksmei ir jāpaliek tādai, kāda tā ir tagad. Daudzu iedzīvotāju apmierinātība ar patreizējo geju un lesbiešu stāvokli Latvijā var būt saistīta gan ar principiālajiem uzskatiem, t.i., cik lielā mērā ir jābūt iecietīgiem pret homoseksuāliem cilvēkiem, gan ar informētību par eksistējošo situāciju, t.i., priekšstatu par to, cik iecietīga ir sabiedrības attieksme.

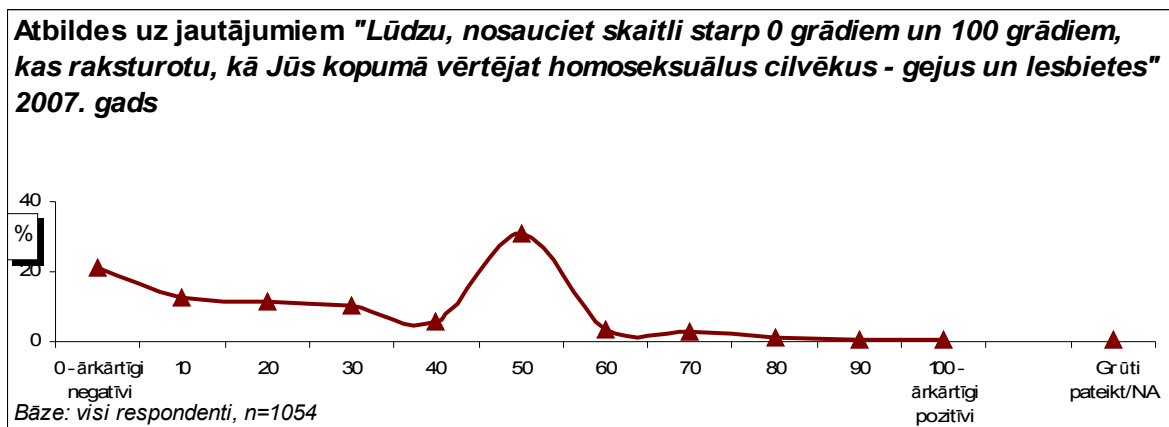
Attieksme pret gejiem un lesbietēm: „temperatūra” 2006. gadā un tagad

2007. gada aptaujā, tāpat kā 2006. gada pētījumā, tika izmantots „attieksmes termometrs” – summārs indikators, kas parāda respondenta kopīgo kādas grupas novērtējumu. „Termometrs” ļauj salīdzināt, kā ar laiku mainās attieksme pret pētāmo objektu vai kā tie atšķiras dažādās respondentu grupās vai attiecībā uz dažādām grupām vai parādībām.

Respondentiem lūdza novērtēt homoseksuālus cilvēkus - gejus un lesbietes, nosaucot skaitli no 0 līdz 100 kā uz termometra skalas, kur 0 grādu nozīmē ārkārtīgi negatīvu novērtējumu, bet 100 grādi- ārkārtīgi pozitīvu novērtējumu.

Vidējais homoseksuālo cilvēku novērtējums ir samērā negatīvs – 30.15. Kamēr ārkārtīgi negatīvi homoseksuālus cilvēkus novērtē 21% respondentu, kopumā 61 % pauž negatīvu novērtējumu. 31 % pauž neitrālu un 8 % – pozitīvu novērtējumu. Ņemot vērā, ka arī neitrāls („ne

pozitīvs, ne negatīvs”) novērtējums ir uzskatāms par pieņemošu, var teikt, ka iecietīgu vai pieņemošu attieksmi pret gejiem un lesbietēm pauž 39 % respondentu.

Šis rezultāts praktiski pilnībā sakrīt ar 2006. gadā gūtajiem „termometra” datiem. Tad respondenti nedaudz pozitīvāk novērtēja homoseksuālas sievietes (31.25) un nedaudz negatīvāk – homoseksuālus vīriešus (28.08).

Vairākumam iedzīvotāju ir vairāk vai mazāk negatīva attieksme pret gejiem un lesbietēm, un tā ir palikusi stabila gada laikā. Tāpat kā pirms gada, apmēram viens no pieciem iedzīvotājiem homoseksuālus cilvēkus novērtē ārkārtīgi negatīvi, kamēr neitrāli vai pozitīvi gejus un lesbietes novērtē mazāk nekā četri no desmit iedzīvotājiem.

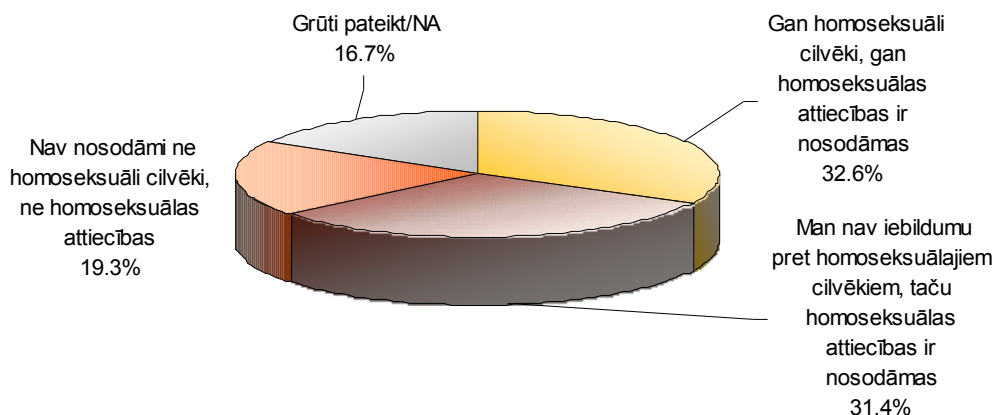
Tikai puse iedzīvotāju pauž iecietīgu nostāju pret homoseksuāliem cilvēkiem un homoseksualitāti – mazāk nekā 2006. gadā

Respondentus lūdza izvēlēties vienu no trim apgalvojumiem, kas raksturo viņu attieksmi pret gejiem un lesbietēm:

- „Gan homoseksuāli cilvēki, gan homoseksuālas attiecības ir nosodāmas.”
- „Man nav iebildumu pret homoseksuālajiem cilvēkiem, taču homoseksuālas attiecības ir nosodāmas.”
- „Nav nosodāmi ne homoseksuāli cilvēki, ne homoseksuālas attiecības.”

2007. gada aptaujā, atbildot uz šo jautājumu, apmēram trešdaļa respondentu (33 %) nosoda gan homoseksuālus cilvēkus, gan homoseksuālas attiecības. Tikpat daudz (31 %) ir respondentu, kas nosoda homoseksuālas attiecības, bet neiebilst pret homoseksuāliem cilvēkiem. Tikai piektā daļa respondentu (19 %) nenosoda ne homoseksuālus cilvēkus, ne homoseksuālas attiecības.

Atbildes uz jautājumu "Kuri no šiem izteikumiem, kas raksturo attieksmi pret gejiem un lesbietēm, visvairāk atbilst Jūsu pozīcijai?" 2007. gads

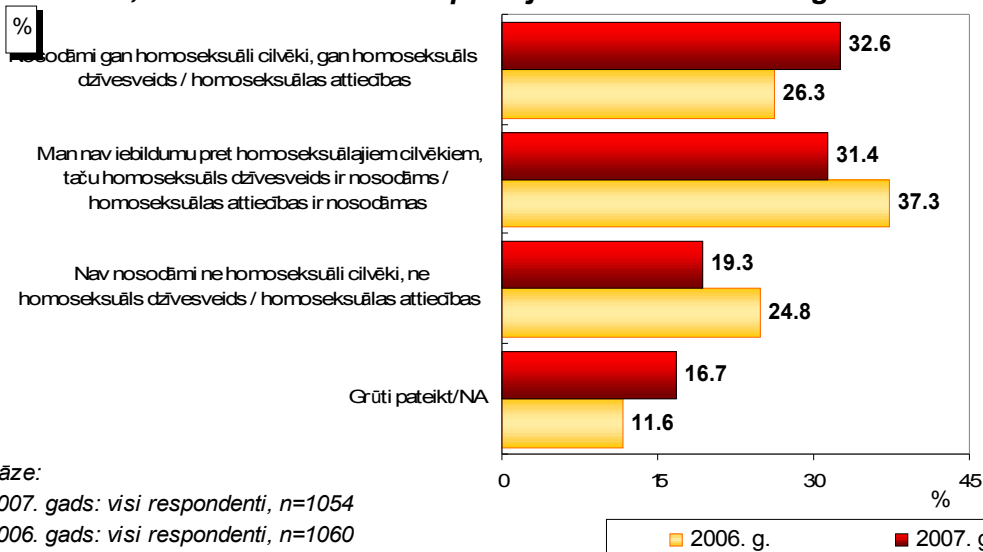

Bāze: visi respondenti, n=1054

2006. gada aptaujā tika uzdots tāds pats jautājums, ar vienīgo atšķirību, ka tajā termina „homoseksuālas attiecības” vietā tika izmantots „homoseksuālais dzīvesveids”. Viens no četriem respondentiem (26 %) nosodīja gan homoseksuālus cilvēkus, gan homoseksuālu dzīvesveidu. Tikpat daudz (25%) bija respondentu, kas nenosodīja ne homoseksuālus cilvēkus, ne viņu dzīvesveidu. Vislielākā bija respondentu grupa, kas nosoda homoseksuālu dzīvesveidu, bet neiebilda pret homoseksuāliem cilvēkiem (37%).

Salīdzinājums parāda, ka daļēji vai pilnīgi iecietīgu nostāju paudušo respondentu daļa ir sarukusi par 11 % (no 62 % līdz 51 %). Ir pieaugusi to respondentu daļa, kas nosoda gan homoseksuālos cilvēkus, gan homoseksuālo dzīvesveidu / homoseksuālas attiecības, un par tikpat lielu procentu samazinājās gan daļēji iecietīgo nostāju (nosoda homoseksuālas attiecības / dzīvesveidu, bet ne homoseksuālus cilvēkus), gan pilnīgi iecietīgo nostāju (nenosoda ne homoseksuālus cilvēkus, ne homoseksuālas attiecības / dzīvesveidu) paudušo respondentu skaits.

Atbildes uz jautājumu "Kuri no šiem izteikumiem, kas raksturo attieksmi pret gejiem un lesbietēm, visvairāk atbilst Jūsu pozīcijai?" 2006. un 2007. gads

Bāze:
 2007. gads: visi respondenti, n=1054
 2006. gads: visi respondenti, n=1060

Iecietība pret homoseksuāliem cilvēkiem un homoseksualitāti Latvijā ir mazinājusies. Tikai puse iedzīvotāju pauž pilnīgi vai daļēji iecietīgu nostāju – mazāk nekā 2006. gadā. Šie dati ir šķietamā pretrunā ar augstāk minēto termometra novērtējumu, kas nav mainījies gada laikā. Taču izskaidrojums var būt tas, ka termometrs fokusējas abstrakti uz homoseksuālajiem cilvēkiem, nepieminot homoseksuālo orientāciju, kamēr šajā jautājumā respondentu uzmanība lielākā mērā tiek pievērsta homoseksualitātei kā attiecību vai dzīvesveida pamatam. Neiecietības pieaugums pret homoseksualitāti ietekmē arī attieksmi pret gejiem un lesbietēm kā indivīdiem.

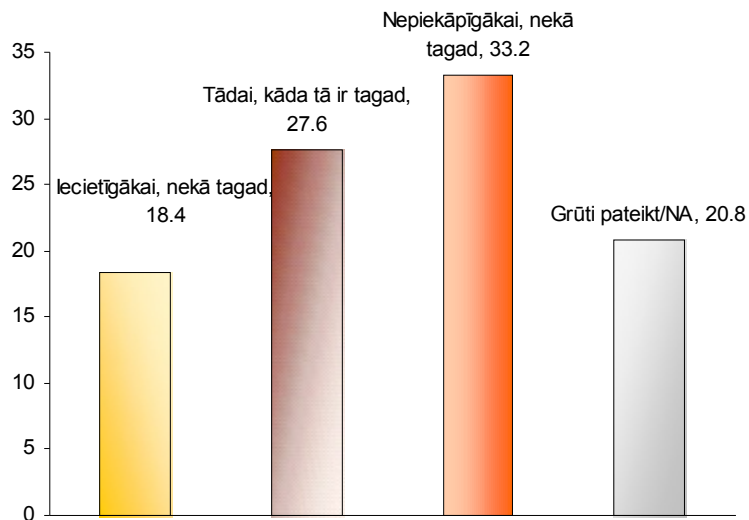
Kāda ir jābūt sabiedrības attieksmei pret homoseksuāliem cilvēkiem?

Vēl vienā aptaujas jautājumā intervētāji lūdza respondentus paust savu attieksmi pret geju un lesbiešu stāvokli Latvijā no sabiedriska un politiska viedokļa. Respondentiem tika uzdots jautājums ar šādu formulējumu: „Pastāv dažādi viedokļi par to, kādai ir jābūt sabiedrības attieksmei pret homoseksuālajiem cilvēkiem. Daži uzskata, ka Latvijas sabiedrība kopumā ņemot būtu jākļūst iecietīgākai pret gejiem un lesbietēm, kamēr citi domā, ka sabiedrībai būtu jāuzņem stingrāka nostāja pret šiem cilvēkiem. Kādas, ja vispār, izmaiņas sabiedrības attieksmē pret gejiem un lesbietēm gribētu redzēt Jūs?”

Atbildot uz šo jautājumu, trešdaļa respondentu (33 %) pieprasīja nepiekāpīgāku attieksmi pret homoseksuāliem cilvēkiem, kamēr iecietīgāku attieksmi gribētu redzēt 18 %. Savukārt 28 % respondentu uzskatīja, ka sabiedrības attieksmei ir jāpaliek tādai, kāda tā ir tagad.

Salīdzinājumam 2006. gada aptaujā gandrīz trešdaļa respondentu (32%) piekrita apgalvojumam, ka „mūsu sabiedrība pret homoseksuāliem cilvēkiem izturas netaisnīgi”, kamēr šādam apgalvojumam nepiekrita 40%.

Atbildes uz jautājumu "Kāda ir jābūt sabiedrības attieksmei pret homoseksuālajiem cilvēkiem?" 2007. gads

Bāze: visi respondenti, n=1054

Latvijas sabiedrībā nav vairākuma atbalsta ne stingrākai, ne liberālākai attieksmei pret gejiem un lesbietēm. Daudzu iedzīvotāju apmierinātība ar patreizējo geju un lesbiešu stāvokli Latvijā var būt saistīta gan ar principiālajiem uzskatiem, t.i., cik lielā mērā ir jābūt iecietīgiem pret homoseksuāliem cilvēkiem, gan ar informētību par eksistējošo situāciju, t.i., priekšstatu par to, cik iecietīga ir sabiedrības attieksme.